

2016:25

Företag utan verksamhet

Uppföljning initierad av IAF





Dnr: 2016/66

Samtliga arbetslöshetskassor
Arbetslöshetskassornas
samorganisation

Företag utan verksamhet

Uppföljning initierad av IAF

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF) har följt upp rapporten *Arbetslöshetskassornas hantering av "vilande företag" och "företag utan verksamhet" (IAF 2014:3)*. Denna rapport avslutar handläggningen av ärendet.

Rapporten har kommunicerats med arbetslöshetskassorna. Även Arbetslöshetskassornas samorganisation (SO) har fått möjlighet att yttra sig över rapporten.

Beslut i detta ärende har fattats av Peter Ekborg, generaldirektör.

Ansvarig chef har varit Annelie Westman, chef för granskningsenheten.

Rapporten har utarbetats inom IAF av utredare Fredrik Karlman (uppdragsledare) och utredare Sofie Andersson, bägge på granskningsenheten. Verksjurist Ingrid Boström, rättsenheten, har också deltagit i arbetet.

Urvalet av ärenden för granskningen har gjorts av utredare Jan Larsson, analysenheten.

Katrineholm den 29 september 2016

Peter Ekborg
Generaldirektör

Fredrik Karlman
Utredare

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen
Box 210
641 22 Katrineholm
www.iaf.se



Sammanfattning

I rapporten *Arbetslöshetskassornas hantering av "vilande företag" och "företag utan verksamhet"* (IAF 2014:3) framgick att nio arbetslöshetskassor inte gjorde någon skillnad mellan vilande företag och företag utan verksamhet. Om arbetslöshetskassan felaktigt bedömer ett företag utan verksamhet som ett vilande företag finns en risk för att ärendet inte handläggs korrekt. Detta kan leda till att arbetslöshetskassan fattar ett felaktigt beslut om rätten till ersättning och den sökande riskerar att nekas ersättning om han eller hon startar eller återupptar verksamheten i företaget. Detta gäller dock endast om den sökande på nytt ansöker om ersättning inom fem år.

Under våren 2016 följde IAF upp rapporten genom en ärendegranskning på sju av de arbetslöshetskassor som uppgav att de inte gjorde någon skillnad mellan vilande företag och företag utan verksamhet. Granskningen omfattade samtliga ärenden som 2015 registrerades som vilande företag enligt en sökning i IAF:s databas ASTAT, och syftet var att manuellt sortera ut de ärenden som borde ha bedömts som företag utan verksamhet.

Granskningen visar att sammanblandning har skett i ett fåtal av de granskade ärendena, men att detta tycks vara enskilda misstag i handläggningen snarare än systematiskt återkommande felaktigheter. Ingen sökande har heller gått miste om ersättning som en följd av arbetslöshetskassornas hantering.

IAF rekommenderar arbetslöshetskassorna att uppmärksamma skillnaderna mellan vilande företag och företag utan verksamhet i samband med utbildningsinsatser angående företagare ärenden.

Denna rapport redovisar IAF:s uppföljning av företag utan verksamhet och vilande företag, som med detta är avslutad.



Bakgrund

I IAF:s kartläggande rapport *Arbetslöshetskassornas hantering av "vilande företag" och "företag utan verksamhet"* (IAF 2014:3) står att IAF ska göra ytterligare tillsynsinsatser rörande detta område. I rapporten framkommer bland annat att arbetslöshetskassorna inte alltid håller isär reglerna för vem som ska räknas som anställd respektive företagare.¹ I första hand är det ärenden som rör företag utan verksamhet (anställningsärende) som riskerar att bli behandlade som vilande företag (företagarärende). Om ett företag utan verksamhet bedöms vara ett vilande företag anses den sökande vara företagare i försäkringens mening, trots att personen inte uppfyller kriterierna för detta enligt reglerna i 34 § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring (ALF).

Om arbetslöshetskassan gör en felaktig bedömning finns det en risk för att ärendet inte handläggs korrekt, vilket kan leda till ett felaktigt beslut om rätten till ersättning. Om ett företag utan verksamhet behandlas som ett vilande företag riskerar den sökande att nekats rätt till ersättning. Detta gäller dock bara om sökanden startar eller återupptar verksamheten i ett företag och därefter på nytt ansöker om ersättning inom fem år.

Begreppen vilande företag och företag utan verksamhet förekommer egentligen inte i de regler som rör arbetslöshetsförsäkringen.² IAF har dock tidigare valt att använda dessa begrepp, vilket också beskrivs ingående i den tidigare rapporten.

Enligt den förra granskningen är alltså den största risken att ett företag utan verksamhet behandlas som ett vilande företag. I denna uppföljande ärendegranskning har IAF därför fokuserat på vissa arbetslöshetskassors bedömningar av företag utan verksamhet.

Vad är ett företag utan verksamhet?

Det som kännetecknar ett vilande företag är att den ersättningssökande uppfyller samtliga kriterier i 34 § ALF när han eller hon blir arbetslös. Den sökande är då att betrakta som företagare i försäkringens mening. Verksamheten kan ha bedrivits exempelvis som ett aktiebolag eller som en enskild näringsverksamhet med eller utan inregistrerad firma. Näringsverksamheten har upphört genom att det inte längre vidtas några åtgärder i verksamheten, men företaget finns fortfarande kvar i den sökandes ägo. Den sökande uppfyller dessutom villkoren för att betraktas som arbetslös i försäkringens mening enligt 35 § ALF. Den sökandes arbetslöshetsersättning baseras i dessa fall helt eller delvis på det arbete som han eller hon har utfört i företaget. Den sökande behåller sitt företag under

¹ Nio arbetslöshetskassor svarade i en enkät uppgett att de inte gör någon skillnad på vilande företag och företag utan verksamhet: Arbetslöshetskassan ALFA, Fastighets-, Finans- och Försäkringsbranschens, Hamnarbetarnas, Pappersindustriarbetarnas, Skogs- och Lantbruksjämsmännens, ST:s och Transportarbetarnas arbetslöshetskassor samt Sveriges entreprenörers arbetslöshetskassa.

² Det går dock att registrera vilande företag i arbetslöshetskassornas ärendehanteringssystem ÄGA.




arbetslösheten med avsikt att eventuellt återuppta verksamheten vid ett senare tillfälle.

En ersättningssökande kan dock ha ett företag när han eller hon anmäler sig arbetslös utan att han eller hon är att betrakta som företagare i försäkringens mening. I rapporten (2014:3) använder IAF begreppet företag utan verksamhet för att beskriva en situation där en person har ett företag utan att betraktas som företagare. Detta begrepp förekommer inte i ALF och situationen som sådan är inte heller reglerad där.

Rättspraxis har klarlagt i vissa delar genom en dom i Kammarrätten i Göteborg, och nu finns en uppdaterad beskrivning av begreppet företag utan verksamhet i förhållande till den tidigare rapporten. I **figur 1** finns en sammanfattande beskrivning av vad IAF anser ska vara uppfyllt för ett företag utan verksamhet. Efter figuren följer en mer detaljerad bakgrundsbeskrivning.

Figur 1: Sammanfattande beskrivning av vad IAF anser ska vara uppfyllt för ett företag utan verksamhet

Företag utan verksamhet

Rätten till arbetslöshetsersättning baseras på annat arbete än i företaget.
Det har aldrig bedrivits någon verksamhet i det inregistrerade företaget.
Om verksamhet någon gång har bedrivits i företaget har verksamheten upphört senast innan den sökandes ramtid startar.
Det ska inte ha framkommit några förhållanden i ärendet som ger anledning att ifrågasätta om verksamheten i företaget verkligen hade upphört före ramtiden.
Den sökande har inte till någon del uppfyllt arbetsvillkoret genom arbete i företaget.
Det har inte framkommit någon koppling mellan företaget och den anställning som ligger till grund för den sökandes ersättning.

Företagarbegreppet

En företagare är enligt 34 § ALF en fysisk person som bedriver sådan näringsverksamhet som avses i 13 kap. 1 § första stycket inkomstskattelagen (1999:1229), och som han eller hon personligen utför arbete i och har ett väsentligt inflytande över.



En företagare som upphör att bedriva näringsverksamhet ska enligt 35 § första stycket ALF anses vara arbetslös så snart det inte vidtas några åtgärder i näringsverksamheten. Som åtgärder avses i detta sammanhang inte nödvändiga åtgärder som vidtagits på grund av oförutsedda händelser. Om företagaren efter att verksamheten upphört vidtar någon sådan åtgärd som regleras i 5a–5b §§ förordningen (1997:835) om arbetslöshetsförsäkring, är han eller hon ändå att anse som arbetslös. Exempel på sådana åtgärder kan vara skyldigheter enligt lag eller åtgärder som inte var möjliga att vidta innan företagaren upphörde att bedriva verksamheten.

Om näringsverksamheten återupptas av företagaren eller av en närstående person till honom eller henne måste det gå minst fem år innan arbetslöshetskassan kan bedöma enligt 35 § första stycket ALF av om företagaren är att betrakta som arbetslös eller inte (femårsregeln). Detta följer av 35 § tredje stycket ALF. Om mindre än fem år har förflutit sedan näringsverksamheten återupptogs måste den sökande i stället ha upphört definitivt med verksamheten för att kunna få arbetslöshetsersättning. Det innebär att han eller hon måste ha sålt eller avvecklat företaget.

I vissa ärenden förekommer det företag där den sökande har förberett en näringsverksamhet utan att påbörja den. Till exempel kan den sökande ha registrerat ett företag eller ha kvar ett registrerat företag där ingen verksamhet har bedrivits på länge. Nedan följer en beskrivning av dessa två situationer.

Företag utan verksamhet – näringsverksamhet som aldrig påbörjats

Ett företag utan verksamhet, exempelvis ett aktiebolag eller en enskild näringsverksamhet, kan vara att den ersättningsökande vid något tillfälle vidtagit förberedelser för att starta ett företag, genom att till exempel registrera det, men att någon verksamhet aldrig har kommit igång. Den sökande har således aldrig uppfyllt samtliga kriterier i 34 § ALF och kan därmed inte anses som företagare i försäkringens mening.

Företag utan verksamhet – näringsverksamhet som drivits långt tillbaka i tiden

I andra fall kan det röra sig om ett företag som det inte har bedrivits någon verksamhet i på länge, det vill säga att varken den ersättningsökande eller någon annan har utfört något arbete i företaget sedan lång tid tillbaka. Den ersättningsökande har således inte uppfyllt samtliga kriterier i 34 § ALF under tiden närmast före ansökan om ersättning även om han eller hon fortfarande äger företaget. Den ersättningsökandes arbetslöshetsersättning baseras också på annat arbete än arbete i företaget.

Den som en gång uppfyllt samtliga kriterier i 34 § ALF räknas alltså inte alltid som företagare. Det räcker inte att han eller hon vid tiden för ansökan fortfarande uppfyller något av de övriga kriterierna i 34 §.

Kammarrätten i Göteborg har också i en dom (2015-02-26 , mål nr 4773-14) konstaterat att en sådan tolkning är för långtgående. Kammarrätten ansåg dock att det inte finns någon fast regel om hur nära inpå en ansökan som kriterierna i 34 § ALF ska vara uppfyllda, utan att en samlad bedömning av omständigheterna



måste göras i varje enskilt fall. I det aktuella fallet hade den sökande uppfyllt samtliga kriterier i 34 § ALF men inte varit personligt verksam i företaget under tiden närmast före ansökan om ersättning. Den sökande hade slutat arbeta i företaget nästan tre år innan ansökan om ersättning och i stället arbetat hos Försäkringskassan. Kammarrätten fann att den sökande inte skulle betraktas som företagare vid tiden för ansökan, även om hon fortfarande var delägare och hade ett väsentligt inflytande över företaget.



Om granskningen

IAF har genomfört ärendegranskningar på sju arbetslöshetskassor för att följa upp den tidigare kartläggande rapporten, där underlaget byggde på en enkätstudie. Ärendegranskningarna genomfördes på:

- Arbetslöshetskassan ALFA (Alfa-kassan)
- Fastighets arbetslöshetskassa
- Finans- och Försäkringsbranschens arbetslöshetskassa
- Pappersindustriarbetarnas arbetslöshetskassa
- Skogs- och Lantbrukstjänstemännens arbetslöshetskassa
- STs arbetslöshetskassa
- Transportarbetarnas arbetslöshetskassa.

Samtliga har tidigare uppgivit att de inte gör någon skillnad mellan vilande företag och företag utan verksamhet. Av dessa sju är det Alfa-kassan som handlägger i särklass flest företagärenden. De andra sex arbetslöshetskassorna handlägger få ärenden inom det aktuella området.

Sveriges entreprenörers arbetslöshetskassa och Hamnarbetarnas arbetslöshetskassa har också uppgivit att de inte gör någon skillnad, enligt underlaget till den tidigare rapporten. IAF har dock valt att inte inkludera Sveriges entreprenörers arbetslöshetskassa eftersom IAF under senare år har granskat samtliga ärenden som arbetslöshetskassan har handlagt av den aktuella typen. Dessa granskningar har inte påvisat några brister.³ År 2016 blir på grund av fusion med annan arbetslöshetskassa också arbetslöshetskassans sista verksamhetsår, och IAF bedömde därför att en granskningsinsats var överflödig. Hamnarbetarnas arbetslöshetskassa har inte handlagt något ärende av den aktuella typen under perioden och någon granskning kunde därför inte genomföras.

Företag utan verksamhet eller företag utan verksamhet som handlagts som vilande företag går inte att söka ut i IAF:s databas ASTAT. IAF har därför manuellt sorterat fram den aktuella ärendetypen, utifrån de ärenden som enligt ASTAT registrerades som vilande företag under 2015.⁴

Kriterierna för att bedöma vilka ärenden som var företag utan verksamhet har tidigare redovisats i **figur 1** (sidan 5).

Resultatet av granskningen

Av tabellen nedan framgår antalet ärenden som var registrerade som vilande företag och som IAF har gått igenom på de arbetslöshetskassor som omfattades av granskningen. Vidare framgår hur många av de genomgångna ärendena som

³ I samband med kommunikeringen av rapporten har arbetslöshetskassan dessutom uppgivit att den missförstått den enkät som låg till grund för IAF:s tidigare rapport. Någon sammanblandning har enligt arbetslöshetskassan aldrig förekommit.

⁴ Datum för urval på respektive arbetslöshetskassa framgår av bilaga 1



IAF bedömde vara företag utan verksamhet samt hur många av dessa IAF bedömde var sammanblandade.

Tabell 1: IAF:s granskning i sammanställning

Arbetslöshetskassa	Antal vilande företag	av vilka bedöms vara företag utan verksamhet ⁵	av vilka bedöms vara sammanblandade ⁶
Alfa	221	35	6
Transportarbetarnas	50	7	6
Finans- och försäkringsbranschens STs	36	0	0
Fastighets	23	1	1
Skogs- och lantbrukstjänstemännen	12	0	0
Pappersindustriarbetarnas	2	0	0
Totalt	346	43	13

Som framgår av tabellen har IAF bedömt att tre av de sju granskade arbetslöshetskassorna har handlagt ärenden som berör företag utan verksamhet.⁷ När det gäller Alfa-kassan, som handlagt flest ärenden, visar IAF:s granskning att 6 ärenden som IAF bedömer vara företag utan verksamhet har hanterats som vilande företag. Vidare har 9 ärenden hanterats som företag utan verksamhet, men har i beslutsregistreringen i ÄGA registrerats som vilande företag. Totalt 20 ärenden gäller företag utan verksamhet och är hanterade som sådana.

Granskningen på Transportarbetarnas arbetslöshetskassa visar att 6 ärenden enligt IAF:s bedömning är företag utan verksamhet trots att kassan hanterade dem som vilande företag. Vidare är 1 ärende hanterat som företag utan verksamhet men registrerat som vilande företag.

Vid granskningen på STs arbetslöshetskassa bedömde IAF att ett ärende enligt IAF:s bedömningskriterier rörde ett företag utan verksamhet men att detta hanterats som ett vilande företag. Arbetslöshetskassan har också framfört att den ändrat sina rutiner sedan den nämnda domen från Kammarrätten i Göteborg där kassan var part i målet.⁸

⁵ Enligt IAF:s bedömning.

⁶ Enligt IAF:s slutliga bedömning efter att ärendet kommunicerats med arbetslöshetskassan.

⁷ Dessa tre arbetslöshetskassor har fått resultatet av granskningen i ett protokoll, som de yttrat sig över. Sedan arbetslöshetskassorna yttrat sig har IAF tagit ställning till vilka påpekanden som ska kvarstå angående sammanblandning. Arbetslöshetskassorna har sedan fått det slutgiltiga resultat i en kassaspecifik rapport (som inte publiceras publikt).

⁸ Arbetslöshetskassan har uppgett att dom i målet föll den 26 februari 2015 och att kassan fattade beslut i det aktuella ärendet den 2 februari 2015.



Vid tidpunkten för granskningen hade sammanblandningen av ärenden inte i något fall lett till men för den sökande. IAF har också noterat att sammanblandningen i några enstaka ärenden har följt med den ersättningssökande under flera prövningar av ersättningsrätten. I dessa fall har dock de sökande beviljats ersättning, vilket har varit en korrekt bedömning.

Slutsatser

Företag utan verksamhet går inte att söka ut i IAF:s databas ASTAT. IAF:s manuella sortering i samband med granskningen visar dock att ärendetypen är relativt ovanlig. Vidare visar ärendegranskningen att det fortfarande förekommer en viss sammanblandning mellan vilande företag och företag utan verksamhet. Det gäller dock ett begränsat antal ärenden.

De granskade arbetslöshetskassor som sammanblandat ärenden har fått återkoppling angående detta och vidtagit åtgärder. IAF har dock inte kunnat påvisa att sammanblandningen har lett till att någon sökande inte fått någon ersättning, varken i denna rapport eller i något annat sammanhang. Risken att den sökande inte ska få ersättning tycks därför mest vara hypotetisk. I något granskat ärende har det också framkommit att arbetslöshetskassan hanterat ärendet korrekt när det gäller att bevilja den sökande ersättning, trots att man sammanblandat begreppen.

IAF har med denna uppföljande rapport och den tidigare rapporten⁹ belyst en ärendekategori som tidigare varit mycket sparsamt undersökt. Framför allt den tidigare rapporten belyser frågan och utgör enligt IAF:s mening ett kunskapsunderlag för arbetslöshetskassorna. I denna rapport har begreppet företag utan verksamhet förtydligats efter Kammarrätten i Göteborgs dom 2015-02-26, mål nr 4773-14.

- ✓ IAF rekommenderar arbetslöshetskassorna att uppmärksamma skillnaderna mellan vilande företag och företag utan verksamhet i samband med utbildningsinsatser angående företagarärenden. För detta bör de använda IAF:s rapport *Arbetslöshetskassornas hantering av "vilande företag" och "företag utan verksamhet"* (IAF 2014:3) och den förtydligade beskrivningen av företag utan verksamhet som finns i denna rapport som kunskapsunderlag.

Denna rapport redovisar IAF:s uppföljning av företag utan verksamhet och vilande företag, som med detta är avslutad.

⁹ Arbetslöshetskassornas hantering av "vilande företag" och "företag utan verksamhet" (IAF 2014:3)



Bilaga 1 – Datum för urval

Arbetslöshetskassa	Datum för urval
Alfa	2016-02-10
Transportarbetarnas	2016-02-19
Finans- och försäkringsbranschens	2016-02-19
STs	2016-02-19
Fastighets	2016-02-18
Skogs- och lantbrukstjänstemännen	2016-02-18
Pappersindustriarbetarnas	2016-02-18